

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 12 K (ena številka 30 vln.), za Nemčijo 14 K, za druge države in Ameriko 16 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrtnih

13. junija 1918

Častniki zavezniških čet na Beneškem. Italijanski deček v avstrijski uniformi.

Slike iz praških slavnosti ☉ Cesar med primorskim ljudstvom ☉ Madžar Burian
Avstrijski možnar med plinom ☉ Nemška tiskarna na Rumunskem ☉ Gačni otroci itd.

Gozd. Ljudska povest iz leta 1911.
Spisal J. Mohorov. (Dalje.)

Zleknil se je v igličevje pod bor in se naslonil s hrbtom ob drevo. Ob njem je bilo drobnih mravelj. Izbral si je eno in jo gledal, rujavko. Sestala se je nenadoma s črno in čisto jasno je bilo, kako črna beži. Z zanimanjem dolgočasnega človeka je začel nato motriti gibanje žuželk... Tiho je kapljalo z borovca ovenelo igličevje...

Odprl je oči in se začudil. Temno-rdeče je gorelo nebo pred njim, kakor velik požar nad gozdovi. Omotična trudnost mu je še vezala po dolgem spancu ude, oči so gledale zadivljene nad bogastvom ognja v zarji in jedrosti obrisov, ki jih je risalo drevje v zarjo. V tej ognjeni barvi neba je ležalo nekaj čudovitega, zdelo se mu je, da je gozd zavil v neskončno plast razjedajočega barvila. Ves gozd, oblit od zarje, se mu je zdel izsušen, podoben velikanski grmadi. Daleč, daleč nekje se je ta grmada vnela in gori brez dima, eno samo neizmerno morje vročine, žerjavice in zublja...

Streslo ga je kakor neljuba misel:

»Tona ima včasih prav, zdaj bi ne smel puščati goreče pipe v gozdu!«

Vračal se je domov. Na potu mu je svetila krvavorumena, daljna zarja, kakor odsev daljnega požara...

Isti čas je stopil na drugi strani iz gozda Lukov Francè, bosonog in v raz-

»Kaj?« je zazijal Francè. »Beseda je beseda. Saj so priče, da je desetak zgovorjen za lubadarja!«

»Je!«

Testen se je dvignil neroden izza sklede, odprl stensko polico in vzel iz nje malo škatlo in jo odprl in dejal:

»Lukov Francè, ali vidiš?«

»Slabo!« je menil Francè.

»Nič ne de,« je odvrnil Testen, »ti pa jaz povem, kaj je. Lubadar je! Dve kroni sem dal zanj, ti pa hočeš za svojo muho dvajset kron.« Testen se je začel krohotati.

»Muha ni!« je viknil Francè užaljen, ogorčen.

»Ne vpij,« je menil Testen. »Pa domov pojdi in molči. Kajti če te bo Logar tožil, boš sedel.«

Oni isti Testen je bil drugega dne mnenja, da bi kazalo zapreti tistega, ki je ob cesti zapalil.

VIII.

Gozdovi gorijo in gobova mati sanja.

Gobova mati je imela čudovite sanje. Zdelo se ji je, da je vstala rano zjutraj po deževni noči in vzela pehar in nož in jo zavila v gozd, v borovje. Izprva ji je bilo, ko da ji drsijo noge v blatnem klancu in da ne more in ne more naprej. In je vendar čutila, da mora naprej. Ponoči so pognale gobe. Mlaj je, svež dež je namočil

Gobova mati bega od borovca k borovcu, grabi in trga temnorujavi sad, spočet iz gozda in noči, trga in uživa in obupuje nad obširnostjo borovja in nešteto množico gob. Ni nog, da bi gibale hitreje, ni rok, da bi trgale urneje. Za njo se oglašajo vrisi otrok: Tu so, tu so! Gobova mati občuti nekako nepopisno strast: »Naprej, žlota,« viče na otroke, »tu so vse moje, vse.« Dvajset glasov se ji roga:

»Če hočeš jih brat',
pojdi jih s'jat',
gobova mat'!«

In hipoma se zgodi veliko čudo. Kakor da kipijo iz tal, je otrok, in gobe niso več gobe, so sami zlobni, široki, debeli otroški obrazi; in sto rdečih usten, in vsa ta usta kričijo in se rogajo:

»Gobova mat'! Gobova mat'!« —

Votli udarci, ki so ji padli na vrata bajte, in ponovni klici so končno zbudili gobovo mater, da je osupla planila na postelji.

»Gobova mati!« je klical zunaj Francè.

»Kaj pa vpiješ?« se je raztogotila gobova mati, »šema ti, cefedrastra. Kaj pa je?«

»Dež bo!« je zaklical Francè, »pa sem mislil, da Vam moram priti pravit. Vstani, boste videli, kakšna lepa zarja!«

Gobova mati je planila iz postelje k malemu oknu na vzhod. In je videla nebo vse rdeče.

»Hvala Bogu in Materi božji!« je vzklila. Francè je menil od zunaj:

»Vsem ga je treba in vsem ga privoščim, samo Testenu ga ne!«

Gobova mati se je oblačila, Francè pa je tožil od zunaj, kako da ga je prekanil Testen.

Odprla je bajto in stopila na prosto. Komaj pa je bila vdahnila svežega jutra, se je obrnila rezko po Francetu:

»Ti, ali si mi kaj okoli bajte kadil?«

»Bog vari, mati!«

Gobova mati je potegnila krepko zraku skozi nosnice in velela.

»Pa ga le voham dim in ga!«

»Saj ga jaz tudi,« je dejal Francè, »pa prav zato je gotovo, da bo dež, ker dim k tlom pritiska.«

Gobova mati se je ozrla na vas. Res je ležal koprenast nad strehami in rahlo se je prelijal proti severu po dolini. Ko je to opazila, je rekla:

»Od vasi ne vleče sem, če gori in se smodi, se v polju ali tam doli.«

Stegnila je z roko preko polja in jo držala stegnjeno v smeri nad Logarjevo Ograjnico. In kakor slutnja jo je spreletelo in je rekla:

»Bog in sveti Florijan, po gozdih si, Francè, pa tobak kuriš —«

»Bog vari!« je vzklila, »anti vem, kako je z ognjem. Bog mi je priča —«

Zamahnila je omalovažujoče z roko in odšla v koč. On je postal še nekaj hipov pred vrati in se poslovil:

»Včasih je težka z Vami, mati.«

Ona ga ni slišala. Netila je ogenj in začela moliti, kakor je imela navado od rane mladosti:

— »in da sem to jutro zdrava vstala in da bi tudi ta in ta dan v božji gnadi prestala in se v božjem žegnju pogmerala — sitnost sitna, ali ne boš gorelo —? Češčena si Marija!« ...

V resnici je ležalo nekaj v zraku. Ko-koši in živina na vasi je bila nemirna in zdajzdaj je postal kmet na polju pri delu in se začudil, da je kakor včipnilo v oči in

Češko narodno gledališče »Národní divadlo« v Prahi. Leta 1868. so Čehi 15.—17. maja z velikimi slavnostmi polagali temeljni kamen svojemu narodnemu gledališču. Cela Češka je bila na nogah, vse, kar je kulturno čutilo, je z vsemi močmi sodelovalo. Listi so obširno razpravljali o velikem pomenu lastnega gledališča za razvoj narodne umetnosti, pesništva, dramatične glasbe, predstavljajoče umetnosti. Posebni spisi s slikami so ovekovečili slavnostne dni. — Letos, po 50 letih, so Čehi priredili zopet slavnosti. Praha si je kljub vojnim grozotam nadela slavnostno obleko, povabila je ves slovanski svet, naj pride in vsaj za par dni pozabi bedo in gorje, ki ga je gospostvaželjnost privabila. Sprejela je goste kot brate. Prepričani smo: rodnim bratom bi Čehi ne postregli tako, kot so slovanskim! — Vez edinosti je še tesneje sklenila vse, ki s cesarjem in papežem hrepené po dneh miru in svobodnem solncu.

cefranih hlačah in jo zavil proti vasi. Šel je hitro in se zibal. Še-le pred vasjo je obstal zasopel, potegnil iz žepa ogorek in si ga zapalil. Ob cesti je zagnal vžigalico. Še ni bil pri prvi hiši, ko je obilznil ob cesti med plamen suho travo in zamrl med jarkom in poljsko potjo.

Francè pa je stopil k Testenu. Testen je večerjal, Francè pa je rekel:

»Imam ga! In pri plačilu ostane!« Testen ni odgovoril. Francè mu je položil drobno žuželko na mizo:

»En desetak je vreden, pa tudi zaslužil sem ga!«

»Ga nisi!« je zinil Testen. »Niti varnarja za koš takih.«

mahovje, kakor listja jih bo. Sam Bog ji je dal, da se je rano vzbudila. Vaški paglavci še spe... Gobova mati vleče noge iz blata in leze, leze in se bori, da bi dospela v osrčje gozda. Pa ne gre naprej, je vse zastoj.

Gobovi materi je tako tesno pri srcu. Tik pred nos ji gleda rahlo položena trata med borovci. Vidi rjave, jedre glavičice vseh mogočih oblik, goba ob gobi, vleče noge iz blata in ne pride do njih.

»Marija pomagaj!«

In glej čudo! Marija pomaga, proste so noge, drgetajoči prsti otipajo gobo, jo utrgajo, prvo, drugo, tretjo. Ni jih časa obrezovati. So že v klancu vaški paglavci.

nos. Pozneje so se vsi, ki so to čutili, začudenj domislili tega trpko neznanega vonja in nekakega dimastogrenkega okusa, ki jim je vse jutro polnil grlo. Nekje na cesti se je celo pridušil nekdo, da mora nekje daleč goreti, da on to dobro pozna od tedaj, ko je na vasi tlel Kočarjev kozolec...

Morda je bilo zelo narobe, da je bil dan semanji, in je bilo pol vasi v bližnjem mestu. Proti poldnevju šele so se vračali najvarčnejši in najoddaljenejši sejmarji na svojih vozovih; ropotalo je venomer posredi vasi, matere so klicale otroke in jih podile s ceste, da bi jih ne povozilo. Pred gostilno ob cerkvi je ustavil ta in oni in našel v krčmi sosede, ali pa jih dočkal, ki so prišli za njim. Bili so glasni, bili so, ki so prodali živino in se vračali z denarjem. Slabe volje so bili, ker so prodali pod ceno, nič manj nego oni, ki sploh niso mogli prodati in so gonili nazaj. Sena je bilo malo, zato je bilo živine na prodaj ko peska. Ob cesti, ki se niti za hip ni razvlekel prah raz njo, je ležal v borni senci češminovega grma zanikaren berač. Sejmarji so šli mimo in nihče se ni menil zanj. Poginjali so živino ali pa so v glasnih gruclah premostrivali sejem, zaripli v obraze od vročine, prašni in slabe volje. Berač je mirno motril ljudi, mirno rezal od kosa kruha in prigrizoval priberačeno klobaso. Samo, kadar ga je nadležoval kak slučajno tod mimo prišedši pes, je pograbil po palici, ki je bil čezno povlekel kačjo kožo. Ko se je najedel, je položil malho pod glavo in se zleknil na hrbet. Senca mu je polagoma polzela preko nečednega in neobritega lica, prah je legal na potno čelo. Sejmarji so bili prešli, poldne je bilo davno odzvonilo. Tudi senca je prešla in žareče se je uprlo solnce v beračevo lice. Takrat se je berač zbudil, zazdehal in sedel. Mežikajoč je pogledal ob cesti gori in doli, vzdihnil in izvlekel iz zamazanega jopiča posodo z žganjem, jo potisnil skrbno pod umazane brke in vzdignil glavo.

»Piv, piv!« se je odzvala onstran iz gozda ptica in ga vznemljila, da je mrmral:

»Kakor krop! Še okusa nima.« Kljub temu je pil še enkrat, zahrkal, zamašil in zopet vzdihnil:

»Počasi bo treba naprej, bo treba, bo.« Neizrečeno nerodno in počasi je začel spravljati svoje imetje, kakor da opravlja najres-

nejše delo in kakor da so predmeti najdragocenejše reči na svetu. Pri tem je topo gledal preko ceste in polja, ki je nad njim valovala sopara in kipelo ozračje. In ko je tako gledal, se je pokadilo onstran v

»Kjer je dim, je ogenj.« Nato je malomarno pogledal v drugo smer, zlezal na noge, potegnil nase malho, pa jo zopet odložil, zopet sedel in si začel sezuvati pošvedrane čevlje. Dočim je nato z neskončno

Svečanosti v Pragi: Pred občinsko hišo za časa priseganja v dvorani.

gozdu, vzrastel je iz lesovja droben, svetel navpičen stebriček in stal in se gostil nad drevjem v modrosvetlo meglico. Berač je prenehal s svojim delom, kimal je z glavo in menil: »Hm! Kadi se!«

Ko se pa je oni dim vidno krepil, je rekel berač sam pri sebi:

počasnostjo otipaval obutev, je pogledal zdaj doli zdaj gori ob cesti. In ko je pogledal zopet čez gozd, je videl, da je dim obilnejši.

»Morda pa gori!« je menil zdaj berač in postal pazljivejši. Zdaj se mu nikakor ni več zdelo, da bi šel naprej.

Jugoslovansko zastopstvo pri čeških manifestacijah. Gornja vrsta: Stanjek, načelnik „Češkega Svaza“ (Čeh), Soukup (Čeh), dr. KOROŠEC, načelnik „Jugosl. kluba“, Jirasek (Čeh), dr. Pavelić (Jugoslovan), Stanjek. — Spodnja vrsta: dr. Budisavljević, dr. Petričić, V. Pribičević, Hrvoj, dr. Pavelić, Peršić, St. Radić, dr. Krstelj, dr. Kovačević (Jugoslovani).

Ko pa je posedel še dobre pol ure, je rekel:

»Oha! Zdaj vem, da gori.« Vendar je še posedel, zopet pretipal obutev, ji povezal jermenje in jo obesil na palico. Nato se je vendarle odločil, da pojde. In je šel, počasi, počasi in govoril:

»Pasje duše so, ene stave so se zbali. Naj se! Zgori naj jim, naj jim le! Ampak jaz plačam lahko sam, in pila bova ti in jaz.« — Votlo je tolkel jezik na bron, kakor da udarja težka vest na človeško srce; prešinjal je z grozo ljudi, podil jih iz hiš. Ob koncu vasi se je utrgalo in pre-

požar, ki je moral biti že silen, kajti vse čez polje je ležal dim in bôdel v nos in grlo; in kakor da leži kje v hosti zver in lomi z zobmi ukradeno žrtev, da hreščijo kosti, je prihajal šum od daleč. Tudi je videl Logar pred seboj nekaj svetlega na nebu. Kakor volovski jezik je molela Ograjnica globoko v polje. Ko je Logar obšel zadnji ovinek, je nehote obstal od groze in zadivljenja, kajti nekje v sredi temnega pasu je žarelo čudovito presunljivo, navpično kot steber, dočim je ovijal drevje nekak nemiren in težek val, podoban izpranemu skalovju, ki raste in pada, ko da se igra z njim nevidna, nepoznana sila. V hipu je bilo zopet, ko da leži v polju strahovita zver, v kateri gori drob in se ji gubanči ostudna koža.

Logar je planil naprej. V roki je vihtel sekuro. Tam doli so že bobneli votli udarci in je bilo čuti vikanje ljudi. Eden je menil jezno in sovražno:

»Njegovo gori, pa pride zadnji!«

»Molči,« je viknil Testen, »ali ne vidiš, da bo gorelo tudi naše?«

»Testen, Bog ti daj dobro za to besedo,« je zaklical Logar in zavihtel sekuro.

Sredi polja gori kres v temno mlajevo noč in sveti daleč. Ob kresu raja in se drenja tolpa pastirjev. Od daleč gleda star človek z mežikajočimi očmi in je vesel luči v temi. Tudi zdaj morda gleda. Gluh je in nihče mu ni povedal, kaj gori, zato se veseli in cmoka z brezzobnimi ustnicami:

»Lej jih no, kako so zakurili kres.«

Ob levi dolnji strani Ograjnice se je prebil ogenj skozi drevje na polje, da čvrči trava daleč v polje, da vzletavajo ptice iz leh in se lisica prestrašena podi mimo ljudi naravnost v vas na gorje kuretni. Lisica je premetena, toda ptice in netopirji in pozni hrošči in mušice gonijo v rojih naravnost v ogenj. Grozno zavijajo sove; daleč tuli živina, kukuriče petelin. Ljudje šumijo, brnijo žage in zvenče sekire. Kakor v nekako privlačno čudo strmita zemlja in živeče bitje, in noč je vsa začudena, iznenadena, kakor pred svitom ob prvem jutranjem vetru. In gibanje je v zraku, da stresa breza veje in igra z

Novi avstrijski-ogrski zunanji minister baron Burian (Madžar) se pogovarja po sklenjenem miru z Romunijo v Bukareštu z avstrijskim častnikom.

»I no, če gori, gori! Bodo že videli, če pa ne bodo, jim bom pa jaz povedal, če bodo kaj prida vbogajme dali.« In kakor v pojasnilo, kdaj bi utegnil priti do ljudi, je menil:

»Takole do mraka, če Bog da, bom na vasi!«

Nekaj pred mrakom je prišel v vas in vstopil v krčmo pred cerkvijo. Še je bilo pivcev v njej. Sedel je v veži in naročil merico žganja in povprašal za prenočišče.

Tisti sejmar, ki se je bil zjutraj na cesti zaklel, da nekje gori, je bil v krčmi. Bil je pijan in je tolkel ob mizo, da on ni pijan, da dobro ve, kaj da govori, in da glavo stavi —

»Glavo že, ampak liter vina ne,« je je menil nekdo drugi.

Tudi liter vina da stavi, je viknil pivce. Tedaj se je zgani berač in lezel iz veže v sobo in je dejal:

»Res je, gori!«

»Kaj?« je zategnil oni, ki je hotel staviti. Oni, ki mu je ugovarjal, je pljunil in zarežal na berača:

»Si ti mari desetji brat, da veš?«

»Gori!« je potrdil berač.

»Seveda gori v moji pipi,« je pripomnil nekdo tretji in bušil v smeh. Tisti hip pa je završalo zunaj na cesti in par hipov nato je jeknilo votlo iz cerkvenega stolpa plat zvona.

Tisti, ki se je smejal, je zaklel, tisti, ki je hotel staviti, je viknil:

»Vina gori, stava je moja!«

Pivcem ni bilo za stavo. V hipu je bila soba prazna. Edini berač je prisedel z bisago k pijanemu, ki je godrnjal:

letelo vso vas grozopolno in nezaslišano:

»Gozdovi gore!«

Iz gostilne se je razlegla pijana pesem, ki sta jo pela pijani sejmar in tovariš mu berač...

Logar je vihral ob gozdnem robu proti Ograjnici. Gozd mu je zakrival pogled na

Cesar na Primorskem. V BUJAH se otroci pod vodstvom šolskih sester klanjajo cesarju.

rumenim srčastim listjem. Kakor strelji se trgajo iz ognja zagonetni poki, morda se krušijo skalna tla, morda se razčesnujejo ognjena debla. Sto glasov, sunkovitih in zateglih, podobnih tulenju zveri in javkanju dece, kakor da umira težko smrt nepoznano veliko bitje: nepopisen klic obupa po vodi, po rosi, po dežju. Do šestdeset metrov je širok gozd, kjer se prelije Ograjnica v večjega; globoka zajeda jo loči, vijugasta, sicer hladna in rosna, zdaj polna dima in grozna v senci smrek, ki se zgriinjajo tostran in onstran nadnjo. Tostran in onstran se je zajedlo v dim predrznih tesarjev ob zajedi in lomi drevje in ga peha v zajedo, reže goreči členek od velikega telesa, da mu ne bo v pogubo.

Ograjnica je izgubljena, ali bo rešeno ogromno temno telo, ki leži daleč navzgor in jo imenujejo Veliki les? (Dalje.)

OB VOJSKI.

Igrokaz v štirih slikah.

Spisal dr. Janez Evangelist Krek.

Četrta slika.

(V šumi pred znamenjem. Maruša s tremi deklicami prihaja; deklice imajo šopke v rokah.)

Maruša. Vidite, tam-le je Mamka božja, ki ji bomo dale šopke in jo prosile, naj nas varuje; potlej pa pojdemo po ti-le stezi k vaši novi mami.

Ančka. Ali so nova mama tudi bolni?

Maruša. Bili so bolni na duši, pa tega se ve ne razumete; zdaj so pa zdravi in ostanejo zdravi; samo, če boste ve pridne.

Ivanka. Ali tudi tako kašljajo, kot so naša mama?

Maruša. Vaši novi mami ni treba kašljati. Imajo vsega dovolj. To se vam bo dobro godilo.

Ivanka. Kaj ne, teta, kruhka, pa mleka, pa kaše nam bodo dali.

Marica. Pa meni novo krilce.

Ivanka. } Meni tudi.

Anica. }

Marica. Pa nogavičke, pa čevljičke in predpasniček, kaj ne, teta?

Maruša. Vsega, ljubčki moji. Pri novi mami ne boste tako raztrgane, kakor ste

zdaj, pa boste in razoglave. Lepe boste, omite, počesane pa v novih oblekah.

Ivanka. Ali imajo zame kakšno punčko? Tako rada bi jo imela, tako, da bi gledala, pa mižala, kakor jo ima Poldi.

Marica. Meni tudi punčko, pa trobento, pa zvonček.

Anica. Meni pa nov abecednik, ki je moj že tako raztrgan, pa torbico za v šolo.

Maruša. Spomnite se pa tudi vsega. Bom že povedala novi mami, kaj bi rade; pa same jim boste tudi povedale.

Anica. Kaj naj pa rečemo novi mami?

Maruša. Bo že vse prav, kar boste rekli. Roke jim boste dale, drugo se bo pa vse naredilo. Vas bodo že sami vprašali. No, kaj porečeš, Marica, če te vprašajo, kje so tvoja mama?

Marica. Tako-le porečem: Moja mama so bili bolni, pa so jih nesli možje proč. Zdaj so pa pri Bogu.

Maruša. Prav si povedala, le tako reci. Pa ti, Ivanka, kaj pa ti porečeš, če te vprašajo: Ali si kaj pridna?

Ivanka se pomišlja: Kaj ne, da se novi mami ne smem zlagati?

Maruša. Bog varuj; saj veš, kako je angelček varuh žalosten, če se deklica zlaže.

Ivanka. Tako-le jim bom rekla: Mama, časih sem pridna, časih pa ne; zdaj bom pa zmeraj pridna.

Maruša. Le tako povej, pa tudi drži, kar boš obljubila. No, Ančka, ki si najstarejša in že hodiš v šolo, tebe bodo pa morebiti vprašali, česa si se že naučila. Ti boš morala biti prav posebno pridna, ker ti je tako ime, kakor novi mami.

Anica. Jaz jim bom vse pokazala v abecedniku, do kje že beremo, in zvezek jim bom pokazala, da znam že zapisati svoje ime: Anica Jelen; pa računico, in kar nas gospod uče, bom povedala pa podobico pokazala, ki so mi jo zadnjič dali, ker sem znala, kako je grdi Kajn Abela ubil. Pa vse molitvice bom zmolila; pa povedala bom, kako sem mami pomagala, da sem sama prinesla iz prodajalne soli, jesiha in pet kil moke sem šla sama iskat v pisarno, pa vode sem jim prinesla in drv.

Maruša. Ti mala zgovornica ti. Kako se boš znala prisiliti. No, zdaj boste pa oddale šopke Mamki božji, ki vam je naklonila novo mamo. Same ste jih nabrale — teloha, pa trobentic in jaglecev, pa vertnikov in podleskov.

Ivanka. Vijolic tudi; pogledite!

Anica. Jaz pa tudi rožmarina iz tiste rožnice, ki jo je soseda posodila za mamině pare.

Maruša. Je že dobro. No, Anica, ti boš prva s svojim šopkom, daj da te vzdignem. No, le položi šopek tja-le pred Marijo. Pa prosi Marijo, kakor sem te naučila. Najprej za vse tri.

Anica (Maruša ji pomaga):

Me smo tri sirotice, ubožice,
nimamo ne mamic, ne ata,
nimamo darov, samo te rožice,
o Marija, ti si pa bogata.
Vzemi rožice, ki ti jih nosimo!
K mamic domov nas spremi k novi,
srca tudi damo ti in prosimo:
novo mamo našo blagoslovi!

Maruša. Potlej pa zase. Le lepo povej!

Anica:

O sveta božja Mamica,
jaz sem tvoja Ančka;

Cesar na Primorskem: Cesar posluša prošnje trpečega ljudstva.

Cesar na Primorskem: V LABINJU se ljudstvo zaupno obrača s prošnjami do vladarja.

na gričku je pa jamica,
mama notri spančka.
Sem majhna še, nebógljena,
zapuščena sama.
O Mamka božja usmiljena:
bodi moja mamal!

Maruša. Zdaj pa ti, Ivanka! (Jo vzdigne.)
Le lepo položi šopek k Aničinemu. Pa
povej svojo.

Ivanka:

Ivanka sem mala,
nič povedat' ne znam,
'sem rožic nabrala,
jih Tebi podam! — Na!

Maruša. Ti pa znaš. No, zdaj pa še ti,
Marica. Hop! Prav si naredila. No, le
reci, kar znaš!

Marica:

Je pisan šopek moj
in višnjev pangeljček,
oj bodi moja Ti,
jaz pa Tvoj angelček.

Klančevka (stopi izza znamenja). In moj!
(Objame jo in obe drugi.) Moji angelčki ste
in pri meni ostanete. Jaz sem vaša nova
mama. Vse sem vas slišala. Prinesla sem
s seboj par rožnic, kar si mi naročala, Ma-
ruša. Anica, skoči ponje in jih prinesi, pa
le po eno, da ne bo pretežko, takoj za
znamenjem so. Prišle ste po stezi gori, pa
sem vas videla in se skrila. No, moja Ivan-
ka, in ti, srček moj, Marica, angelček, kaj
ne, da pojdeti z mano?

Pri avstrijskih velikih možnarjih na francoski fronti. — Plin! Plin!

Marica. Pa Anica tudi.

Klančevka. Kam pa drugam, nego k
mami. Vse tri seveda. In Maruša, ti se
moraš tudi preseliti k nam še nocoj. Agata
je že nazaj, stara, dobra Agata. Toda brez
tebe noče ostati.

Maruša. To je pa preveč blagoslova.
Tri imate menda za enkrat dovolj. Stara
štorklja bi vam bila pač za preveč. Rajši
vzemi kakšno revno begunsko družino, ki
ji je vojska vzela dom in vse. Meni ni
vzela nič.

Klančevka. Seveda, ko nič nimaš. Mo-
raš, pa je zgovorjeno. Ti si vedela svoje,
da bodo te tičke od zdaj pri meni; jaz pa
vem svojo, da pojdeš ti z njimi. Koš od-
ložiš za vedno, da se ti počije tvoj hrbet

in palico dobiš novo. Beguncev pa tudi ne
pozabim.

Maruša. S tako imenitnimi gospodi-
njami, kot ste vi, in s takimi materami, ki
naenkrat dobe po tri hčere, se ne bom
prerekala. Naj bo, pridem. Koš naj tudi
gre, kamor mu je namenjeno. Palice pa ne
dam, ta pojde z mano v grob.

Anica (pocuka Marušo). Kdaj bomo pa
roko dale novi mami, kakor ste rekli?

Klančevka. Kar zdaj, moja golobičica.
Le dobro udari! Bog daj srečo! Pa še
vsaka en poljubček!

Reza (pride). No, to je pobožnost. Na
svetem kraju, pa tako prazno govorjenje
in taka larma, pa oblizavanje. Da vas ni
sram! Ob ves blagoslov boste pripravili to
sveto deželo s svojim pregrešnim obnaša-
njem.

Maruša. Le pazi, da se ti ne pripraviš
ob sopo, jo rabiš precej na debelo.

Reza. Kaj jaz rabim? Nič ne rabim, od
tebe celo nič, ki si zaznamenjana, da ti pre-
greha zija iz suhih kosti. Meni si upaš ti
kaj reči, ki bi morala delati noč in dan
pokoro, ki ti je ob suhem kruhu predobro.

Maruša. Samo da bi ga kaj bilo!

Reza. Oj, kdaj se bo omeščalo tvoje
trdovratno srce? Maruša, razsvetljenja ti
manjka. Zato se pa vlačiš z nejeverniciami
po grmeh in blagoslovljena znamenja ka-
zakriraš. Ti še ne veš ne, kaj se pravi ka-
zakrirati, ker nisi dovolj podučena v kr-

Klančevka. Le nikar se ne bojte, otro-
čki moji. Kar k meni se stisnite. Te žene
se ni treba prav nič bati. — Reza, danes,
tukaj, ko imam tri svoje ljube angelčke
pri sebi, ustavi malo svojo zgovornost.
Pridi jutri k nam; dobiš tam krompirja, ki
ti ga gotovo manjka, en koš; pa greva
sami v zgornjo hišo in tam te poslušam,
če hočeš, celi dve uri.

Maruša. Kakor sem stara, te s palico
naženem, če ne boš mirovala.

Reza. Pred teboj nikoli ne. Samo za-
voljo pohujšanja, ki je tako velik greh, kot
mlinski kamen, naj bo. Saj ste me pripra-
vile ob vso pobožnost. Po krompir pa pri-
dem. Ti ga lahko daš, in prav je, če ga
daš, za sveto zadoščenje, ki si ga tako
potrebna kot žaba luže. Včeraj ste me
spravile odtod; danes zopet. Saj vem, saj
vem, da jaz nisem za med pregrešne ljudi.
Po krompir jutri. (Odide.)

Ivanka. Ta žena pa gotovo krompir
rada je.

Maruša. Krompir, kadar ga ima, ljudi
pa zmeraj brez prenehanja.

Klančevka. Pustimo jo. Zame je prav,
da je prišla. Pozabila sem že, da sem na
zemlji. Moja duša je plavala v raju, pa je
dobro, da pride nazaj. Deklice moje, tako-
le bomo: Časih poletimo v nebesa in ob-
iščemo Bogka in Mamko božjo in angelč-
ke in vse, ki jih imamo tam; potlej pa
zopet na zemljo delat in trpet.

Maruša. In z delom in trpljenjem si
nebesa služiti.

Matj (pride). Bog te sprejmi, ljuba moja
Klančevka. Da te tukaj vidim, je zame
danes nova sreča.

Klančevka. Sem že slišala nekaj o
tvoji tolažbi. Tudi jaz sem potolažena,
ozdravljena, upam za vedno. Poveva si
drugič vse. Zdaj še malo pomolimo; potlej
moram s svojimi drobnimi tičicami proti
domu.

Maruša. Počakajmo še malo! Iz vasi
že gredo!

(Čuje se petje zdaleč: Že slavčki žvrgolijo. —
Vsi pokleknejo.)

(Bliže petje: Marija, k Tebi uboge reve — —)

Klančevka (za njo otroci, Maruša in žena
brez petja ponavljajo):

Marija, k Tebi uboge reve,
mi zapuščeni vpijemo.
Objokani otroci Eve,
v dolini solz vzdihujemo.

Zastor.

(Konec igre.)

O zgradbi novih poslopij.

J. S.

Na Primorskem je vojna deloma po-
rušila, deloma znatno poškodovala cele
vasi in begunci, ki se bodo vračali do-
mov, bodo morali veliko poslopij popol-
noma nanovo postaviti. Marsikateri po-
sestnik bo v zadregi, ne le glede delavcev
in materijala, ampak tudi glede načrta,
na kak način, ali v kakem obsegu naj
zgradi svoje novo poslopje. Le malokateri
izmed posestnikov more izdelati sebi pri-
meren načrt, in stavbeniku je dostikrat
treba obširnih pojasnil in dogovorov,
preden more napraviti vsem potrebam
primeren načrt.

V našem listu priobčujemo vrsto na-
črtov manjših in srednjevelikih poslopij
za preprosto ljudstvo in se nadajamo, da
bo s tem marsikomu ustrezno, ker si iz-
med njih izbere onega, ki mu najbolj ugaja.
Seveda bo dostikrat treba načrt nekoliko
prenarediti, posebno tedaj, kadar lega
stavbišča ali sosednja stavba zahteva, da

ščanskem nauku, kakor sem jaz. Jaz pa
vem, kakšna strahota je to; imam take
bukve doma, ki molim nanje, ko me nobe-
den ne vidi, ker nisem taka svetohlinka
kot ti, ki s patnoštrm v roki greh delaš
in izgubljene, že hudobcem izročene bab-
nice sem vodiš. Vidiš, grdoba, to je kaza-
kriranje, ki se ti bo še vtepalo, da boš
škripala.

Maruša. Škripala bi, ko bi tvoje be-
sede grizla, ki so take, da je kremen ma-
slo proti njim.

Reza. Le škriplji, da boš sita! Ti pa,
s Klanca, prav, da sem te enkrat dobila,
da ti izprašam vest. Ti — ti (ji pokaže pest).

Anica (skoči vmes). Mame ne boš, ti
grda žena! Jaz ne pustim!

se vhod ali kak drug del v poslopju prestavi na drugo mesto. To je pa malenkostna stvar in bo vsak zidarski mojster načrt lahko toliko predelal, da se bo poslopje legi in stavbišču primerno prilagodilo.

Ozirali smo se v prvi vrsti na preprosto ljudstvo na deželi, na kmetiške, obrtniške in delavske sloje, ki nimajo sredstev za drage načrte in za zgradbo obširnih poslopij, temveč potrebujejo, četudi skromne, vendar lastne hiše, kjer imajo za svojo obrt in stanovanje primerne prostore.

(Dalje in nekaj načrtov priobčimo prihodnjič.)

Razno.

Gostilničarka in kralj.

Gostilničarka v Ribnici na Bavarskem je bila znana, da zna tako izvrstno pripraviti ribe kakor menda nikdo, a da je osorna z gosti kakor nikdo. Maks Jožef je bil kralj, ki se je rad pozabaval med ljudstvom in ko je slišal o hudi gostilničarki, je sklenil takoj, da se hoče prepričati, če je res taka. — Nekoga dne prisopiha gostilničar v kuhinjo, kamor se sicer ni upal vsak dan, in zakriči:

»Žena, ravnokar je pritekel kraljev tekač, ki naznanja, da pride kralj sem, preden mine ura, bo že tukaj.«

Komaj je izgovoril, je bil že tekač v kuhinji. Žena se ni obrnila od ognjišča in je vprašala rezko: »Koliko jedačev pride z njim?«

»Jedačev?« — je ponavljal tekač, — »kaj menite s to besedo, gostilničarka?«

»No da, jedače menim, to so dvorni čeljustači in skakači, ki stoje zadaj na vozu in se drže, kakor da bi bili čudež sveta!«

Tekač je kar izginil iz kuhinje, za njim se je pobral gostilničar. Zdelo se mu je, da ne bo vse prav, rad bi bil prosil svojo ženo, naj bo vendar vljudna s kraljem, pa se ni upal, da bi pri njej kaj dosegel.

Žena pa je pripravljala ribe. Kmalu se oglasi rog. Kralj pride s svojim pribočnikom in z generalom Hallerjem. Gostilničar se priklanja kralju in ga vede k čedno pokriti mizi v gostilni. Kralj se ozira za slavno gostilničarko, toda ni je na izpregled. General meni: »Veličanstvo že čuti, kako omiko ima ta žena.«

Gostilničarkina hčerka je prinesla vino na mizo, kralju pa ni bilo po volji, da se mu gostilničarka ne pokloni. Pribočnik je stopil v kuhinjo in vprašal: »Ste vi gostilničarka?« — Kratko se je odsekala žena: »Gostilničar gotovo nisem.« Žena se ni niti obrnila od svojih ponev. Pribočnik je nadaljeval: »Veličanstvo hoče, da vas vidi!«

»Še tega se manjka; najprej treba, da so ribe godne.«

»Kralj zapoveduje.«

»Zapoveduje naj vam, gospod lakaj, meni ne bo!«

»Lakaj? — Jaz sem kraljev krilni pribočnik.«

»Krila pravite? — Le odkrilite iz kuhinje!«

»Še enkrat vam pravim: Kralj zapoveduje...«

»V moji kuhinji nima kralj nobene oblasti. Jaz delam, kar je moja dolžnost, pa mir besedi! Ne motite me več!«

Pobit in osramočen se je vrnil pobočnik h kralju in mu poročal. General Haller se je pobahal, da bo on uporni ženski zob pokazal. Zažvenkljal je z ostrogami in stopil v kuhinjo, da se je vse streslo. Zagrmel je močno:

»Veličanstvo hoče, da takoj pridete!«

Gostilničarka se je zakrohotala: »Je že drug tak možic tu? — Ako me hoče kralj videti, naj sam k meni pride.«

»Ne budalite, žena, kralj vendar ne more priti v kuhinjo,« je ugovarjal ogorčeno general; gostilničarka je uprla roke v bok in vprašala:

»No, — zakaj pa ne? — Iz kuhinje v sobo je ravno tako daleč, kakor iz sobe v kuhinjo.«

»Vi morate h kralju, pa takoj — sicer se razsrdi nad vami.«

»Ta bi bila lepa! Jaz plačujem svoje davke in ne delam nikomur žalega — zapomnite si to, gospod korporal.«

»Jaz sem general in ne korporal,« — je ugovarjal ogorčeni častnik, žena pa ga zafrkne: »Zame je oboje isti kup; marsikateri korporal je bolj brihten in bolj hraber kakor general.«

Besni general je zažabil gostilničarko za roko, da bi jo pred kralja vlekkel, le-ta pa zavihti kuhalnico in preplašen ubeži hrabri vojščak, ko vpije žena:

»Vun iz moje kuhinje! — Vi nimate tu opravka!«

Veličanstvu se je za malo zdelo. Prišla pa je kmalu gostilničarka v čednem, belem

Nevoljno ji oponese kralj: »Smo pa res dolgo čakali na vas!« Žena se odreže: »Zato so pa ribe dobre, sicer bi se bile lahko pri-smodile Naj vam tekne!«

Udobrovoljen je prijel kralj za vilice, general se je pa ustavljal:

»Ne jem poprej rib, dokler me ne prosi oproščenja žena, ki me je užalila.«

Gostilničarka je premerila predrznega generala in mu zasolila v brk: »Bo pa gospod general lačen odšel — prositi bi moral nekdo drug, ki je mene užalil, pa jaz nisem zamerljiva — le jejte, gospod general!«

Kralj in general sta videla, da ne prideta hudi ženi do konca, lotila sta se raje rib, ki so bile res tako slastne, da so opravičile sluh, ki je šel o kuharski spretnosti gostilničarkini, kakor je opravičila njena beseda sluh o njeni osornosti, sicer pa je pokazala gostilničarka, da govori tudi po človeško, če se ji pride pre-

vidno blizu. Ko je kralj odhajal, je bil zelo zadovoljen. Gostilničarka in njen mož sta spremila kralja do voza; ko se je vrnila žena v sobo, je našla poleg kraljevega krožnika zavitek kovancev. Tekla je nemudoma k vozu in vrnila kralju denar:

»Ne pustimo si plačati časti, da smo pogostili kralja.«

Kralj se je branil: »Jaz vendar ne morem vaših rib zastonj jesti in vašega vina zastonj piti.«

»Zakaj ne?« se je odrezala gostilničarka, »kaj ne plačamo vsakoletno svojih davkov, da ima kralj za svoje potrebe?«

Kralj je kliknil: »Za Boga! Kaj mi še pove! Obdržite vendar, dobra žena, denar za hčerkinu doto in če jo pošljete kdaj v Monakovo...«

»Kaj? V to Sodomo in Gomoro da bi svojo hčer pošljala?« je vzrojila razburjena gostilničarka.

»Urno — urno!« je v neprijetnem polo-

Po sklepu miru z Romunijo: Posebne izdaje časnikov se raznašajo po Bukareštu. Nad vrati tiskarne se razločno vidi na prvem mestu nemški napis in na sredi ceste nemški vojak.

predpasniku; v rokah je imela skledo z ribami, ki so širile slasten duh. Prijazno se je poklonila kralju: »Dobrodošli in Bog vam blagoslovi!«

žaju viknil kralj kočijažu in velel pognati, da se tako izogne še drugim ljubeznivostim.

Nikdar več ni čutil kralj hrepenenja po ribah gostilničarke v Ribnici.

Domače stvari.

Opečena ribana kaša. Zamesi trdo — če ni jajec, z vodo — zriblji kašo na ribežniku in zarumeni na pekači v pečici. Toliko, da zarumeni. Taka kaša stoji dolgo, če jo spraviš v pokritem loncu, in je hitro pri rokah. Kuhaš jo lahko na mesni ali na drugi juhi. Kuha se 10 minut.

Opečen zdrob. Ravnotako se opeče tudi pšenični zdrob. Čas kuhanja četrt ure. Opečen

dega prežganja in zlij v gobe. Daj malo kumine, peteršilja in čebule. Ko je vrelo še četrt ure, popopraj, raztepi dve žlici mleka z žlico kisa ali z limonovim sokom, vlij v juho in prevri.

Posušene gobe operi zvečer, namoči v čisti vodi. Zjutraj jih iztisni, seseklaj in kuhaj v namaknici. Drugo kakor gori.

Gobe brez smetane niso dobre, namesto smetane zmešaj pol limonovega soka in pol mleka, skisa se takoj in ima okus kisle smetane. Lahko se naredi tudi s suhega mleka. V tej smetani razmotaj dve žlici moka in zlij v juho. Ako se je sprijela moka, pretlači.

Taka smetana se lahko povsod porabi namesto prave kisle smetane.

Kruhovka. Posušen kruh namoči in pretlači. Deni lavorja, kumine, majorana, podmeti in dobro prevri. V mirnih časih so devali še na tenko narezanih klobasic.

Opeci svežega rženega kruha, deni kose v skledo in nanje rezince sira. Na kropu prevri malo prežgane moka in dišav in zlij na kruh. Skleda postoji malo na ognjišču.

Prežganje se naredi lahko brez masti. Zarumeni moko v železni kozici in spravi v pločevinasti ali stekleni posodi. Tako je vedno pri rokah in je juha hitro skuhana. Z mastjo je kajpada le boljša, a tudi z mastjo vred imajo bistre gospodinje vedno pripravljeno prežganje, s tem si prihranijo polno časa, posebno v hišah, kjer imajo prežganko za zajutrek in je družina velika.

Kislična juha. Razsekljaj dve pesti kislice,

prevri na litru kropa jih zalij z raztepeno moko v smetani in jajcu. Zlij na opečen kruh.

Jetrčna juha s krompirjem. Jetrca skuha, mrzla zričaj in stresi v krompirjevo juho, vtepi malo prežgane moka pa okisaj.

Čebulina juha. Razreži dve debeli čebuli in pristavi na poldrugem litru vode. Deni pest peteršilja, malo paprike in 3 kocke za juho. V skledo nalomi suhega kruha in sira in vlij v vrelo juho.

Zmes.

Vojsko s srebrnimi krogli,

so rekli svoj čas Angleži, da vodijo. Njih pradedje so pa enkrat že prav dobesedno tako vojsko imeli. Ko so leta 1793. oblegali Pondichéry v Francoski Indiji in je branilec zmanjkalo streliva (krogel), jim je ponudil neki Indijec 50 zabojev zlatih rupij. Z velikauskim navdušenjem so jih Angleži sprejeli, jih takoj izpremenili v zlate krogelje in jih z nasipov postrelili nad oblegovalce.

Voda za New-York.

Njujorški vodovod je pač eno največjih in najtežjih tehniških del na svetu. Dvesto kilometrov daleč, skozi hrib in dol, skozi morje in pod

rekami teko napeljave. Začenjajo se v Kat-skillskem gorovju, kjer je zajezena velikanska dolina, da se v njej voda zbira. Za vsak dan je proračunan dotok na tri milijarde litrov, to je teže tri milijone ton; če bi hoteli toliko vode zvoziti po železnici, v vozovih kakor se n. pr. vozi petrolej, bi potrebovali vsak dan tristotisoč vagonov ali desetstisoč vlakov po 30 vagonov. — Stroški so znašali šeststotirideset milijonov, šestdeset milijonov samo za gradbena dela v Njujorku. Sedem vasi s približno 3000 prebivalci so morali drugam preseliti. Ker leži rezervoar stoosemdeset metrov nad morjem, gre voda sama od sebe, brez umetnega pritiska v najvišja nadstropja visokih ameriških hiš, celo takih, ki so zidana v 10—20 nadstropij.

»Nagnjeni stolp« v Pizi

na Italijanskem so skoraj gotovo nalašč že tako zidali. Morebiti se jim je temelj med delom nekoliko nagnil, pa so kar še naprej tako pošev zidali.

Natančno dolgot solnčnega leta

je prvi izračunal že okrog l. 870. učeni zvezdoslovec Albattani. On je tudi znal izračunati pota planetov. Umrl je l. 929. kot cesarski namestnik v Siriji.

Značajna. Sodnik: »Koliko ste stari?«

— Priča: »29 let, gospod sodnik.« — Sodnik: »To ste pa že pred dvema leti rekli, da imate 29 let.« — Priča: »Kajpada! Jaz nisem tistih ena, ki danes tako govori, jutri pa drugače.«

Ni sam kriv. Tášča (mlademu možu): »Kot ženin ste pa zatrjevali moji hčeri, da ji boste vsako željo z obraza brali — in zdaj?« — On: »Kaj morem jaz za to, če ima tak obraz, da nič ne pove.«

Z obrestmi ga je izplačal. Poročnik (hrbovskemu novincu): »Ti si pač najbolj neumen novinec, kar jih je! Ali imaš kakšnega brata?« — Novinec: »Tri, gospod poročnik!« — Poročnik: »Ali so tudi tako trapasti?« — Novinec: »Še precej bolj, kot jaz?« — Poročnik se zasmeha in vpraša, kaj da so. — Hribovec pa kratko odgovori: »Sami poročniki, gospod poročnik.«

Iz šole. Dijak (ki je v nemščini ponovno dobil slab red, ogorčen vzklikne): »Že zopet sem postal žrtev nemškega nenasitnega »Dranga!«

Doma in po svetu.

Knez in škof dr. A. B. Jeglič je novoustanovljenemu političnemu društvu »Slovenski katoliški zvezi« — ki ima znano »Resnico« za svoje glasilo — prepovedal nositi pridevek »katoliški«; zakaj v zmislu cerkvene discipline smejo častni pridevek »katoliški« nositi le društva, ki delujejo v soglasju s škofom, ne pa, da bi njegovim navodilom nasprotovala.

Vojska divja naprej; Angleže je nemški naval na zahodni fronti čisto izločil, nato se pa vrغل nad Francoze in jih podil nazaj z očitnim namenom, da se polasti francoskega glavnega mesta Pariza. Sedaj se je nemška hitrica malo ustavila. Ali je to konec velike ofenzive, ali samo oddih, da se zavojevanje sveta še z besnejšo silo nadaljuje?

V avstrijskem javnem življenju močno vre, prava avstrijska misel, ki želi Avstrijo močno, samostojno, neodvisno, kakor jo tako izrazito zahteva majniška deklaracija, si tudi med mislečimi Nemci pridobiva pristašev. Sicer so še vedno redki glasovi, ki morejo prodreti v javnost, pa jih je vendarle vedno več in jasnejših in pogumnejših. Čez vse zanimivo je to, da krščanski Nemci za podobne razprave ne dobe prostora v krščanskih nemških listih, ampak ga morajo iskati v socialnodemokratskih.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna, Ljubljana.
Odgovorni urednik JOSIP KLOVAR.

Čudovit učinek granate na kos odbitega debla.

zdrob ali kaša napravita juho okusno brez vsake masti.

Opečen kruh naredi vsako juho bolj močno in slastno. Vsak kosček kruha opeci v železni pekači, da bo lep rumen, in spravi. Mora pa biti popolnoma suh. Bolj ko je črn kruh, bolj je slastna in redilna juha. Opečen kruh je najboljši, če razrežeš še gorak kruh in deneš v vročo pečico. Pest takih kosov pristavi na mrzli vodi, posoli, deni peresce muškata, malo majorana, janeža, žajbelja in ribanega sira in kruhovka bo prav okusna.

Gobova juha. Gob ne lupi nikdar, ker ima koža svojo posebno slast. Ostrži gobe res ali brade, razreži in operi, zalij s slanim krompom, toliko da pokrije krop gobe in kuhaj pol ure. V litru mrzle vode stepi 2 žlici ble-

Framydol

je sredstvo, ki pomlaja rast las, tako da rdeči, svetli in oslaveli lasje in brada dobijo trajno temno barvo. Ena steklenica s poštnino vred K 3-25, po povzetju stane 45 vin. več.

Rydyol

je rožna voda, ki blede lica naredi nežno rdeča. Učinkuje čudovito! — Ena steklenica s poštnino K 2-45, povzetje 55 vin. več.

Naroča se pri: **JAN GRODICH, drogerija „Engel“, BRNO št. 365, Moravsko.**